

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2008-2012 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ**

/ 2009 оны жилийн эцсийн байдлаар /

2010.02.25.

Зуунмод

№	Хэлтэс агентлаг, харьяа байгууллагын нэр	Зорилт	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа болоогүй	Биелсэн 100.0 %	Хэрэгжилтийн явц						
						Хэрэгжих шатандаа					Тасарсан	Гүйцэтгэлийн хувь Оноо
						90.0% /80-99.99%/	70.0% /60- 79.99%/	50.0% /40-59.99%/	30.0% /20-39.99%/	10.0% /0.01-19.99%/		
НЭГ. ХҮН АМ НИЙГМИЙН ЗОХИСТОЙ БОДЛОГЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛСНЭЭР ИРГЭДИЙН АМЬДРАЛЫН ЧАНАРЫГ САИЖРУУЛАХ ЗОРИЛТ												
1.	Эрүүл мэндийн бодлого	10	18	4			5	9			37.14 %	
2.	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны бодлого	12	21	3	1		3	14			37.22 %	
3.	Хөдөлмөрийн зах зээл, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого	4	4					4			30.00 %	
4.	Нийгмийн хамгааллын бодлого	5	10	2			2	6			35.00 %	
5.	Хүн амын бодлого	3	3	1			1	1			40.00 %	
ХОЁР. ҮЙЛДВЭРЖҮҮЛЭЛТИЙН БОДЛОГО ХЭРЭГЖҮҮЛСНЭЭР ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТ, ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЗОРИЛТ												
7.	2.1. Макро эдийн засаг санхүүгийн бодлого	6	9	3			1	5			33.33 %	
8	2.2. Үйлдвэржүүлэх бодлого	4	7	1			2	3	1		33.33 %	

9	2.3. Хөдөө аж ахуй, хүнсний аюулгүй байдлын бодлого	13	32	1			1	7	21	2		35.81 %
10	2.4. Дэд бүтэц, хот байгуулалтын бодлого	5	8	2				1	4	1		30.00 %
11	2.5. Орон нутгийн хөгжлийн бодлого	6	8		1		1	1	4	1		43.75 %
ГУРАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТЭНЦВЭРТ ХАРЬЦААГ ХАНГАХ ЗОРИЛТ												
12	3. Байгаль орчны тэнцвэрт харьцааг хангах зорилт	12	26					1	22	3		28.46 %
ДӨРӨВ. ЭРХ ЗҮЙТ ТӨРИЙГ ТӨЛӨВШҮҮЛЖ, ЗАСАГЛАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БОЛГОХ ЗОРИЛТ												
13	4.1. Эрх зүйн бодлого	1	2					1	1			40.00 %
14	4.2. Гэмт хэрэгтэй тэмцэх	1	1						1			30.00 %
15	4.5. Иргэний нийгэм, төрийн удирдлагын бодлого	6	15	4		1		2	8			39.09 %
ТАВ. ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ ГАДААД БОДЛОГЫН ЗОРИЛТ												
16	5.1. Гадаад бодлого	1	1					1				50.00 %
17	5.2. Батлан хамгаалх бодлого	1	1						1			30.00 %
18	5.3. Гамшгаас сэргийлэх, хор хөнөөлийг арилгах үндэсний чадавхи бэхжүүлэх бодлого	1	1	1								-
ДҮН		91	167	22	2	1	2	28	104	8		34.69 %

ТӨВ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА

Ц.ЭНХБАТ

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2008-2012 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ**
/ 2010 оны жилийн эцсийн байдлаар /

2010.02.25.

Зуунмод

№	Зорилтын дугаар	Зорилт	Арга	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Биелэлт
НЭГ. ХҮН АМ НИЙГМИЙН ЗОХИСТОЙ БОДЛОГЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛСНЭЭР ИРГЭДИЙН АМЬДРАЛЫН ЧАНАРЫГ САЙЖРУУЛАХ ЗОРИЛТ						
1.1. Эрүүл мэндийн бодлого						

1	1.1.1	Эрүүл аж төрөх хэв маяг, эрүүл мэндээ хамгаалах зөв зан үйлийг төлөвшүүлж, хүн амын өвчлөл, нас баралтыг бууруулж, дундаж наслалтыг уртасгана.	1	Нийгмийн эрүүл мэндийн талаар төрөөс баримтлах бодлого, үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөлт, санхүүжилтийн механизмыг төв болон орон нутгийн түвшинд оновчтой болгоно.	2008-2012	Эрүүл мэндийн салбарт НЭМ-ийн 8 хөтөлбөр, 2 стратеги дунджаар 91.8 хувьтай хэрэгжиж байна. 2008 онд НЭМ-ийн хөтөлбөр төслийн зардалд 165.0 сая төгрөг зарцуулсан бол 2009 онд хуваарилагдан ирсэн 103.0 сая төгрөгийг 26 суманд 1.0-6.0 сая төгрөг хуваарилан зарцуулсан. “Халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх, хянах” дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, “Нийгмийн эрүүл мэндийн талаар аймгаас баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлах” тухай асуудлуудыг аймгийн Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн амжилттай хэрэгжүүлж байна гэсэн үнэлгээ авсан. Хэрэгжилт 30%
			3	Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын удирдамжийн дагуу эрүүл хот, дүүрэг, сум, баг, ажлын байр, сургууль бий болгох үндэсний хэмжээний хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	Үндэсний хэмжээний хөтөлбөр батлагдаагүй. Хугацаа болоогүй
4	1.1.4	Амьжиргааны баталгаажих түвшингээс доогуур орлоготой иргэдэд төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмнэлгийн тусламж үнэ төлбөргүй авах эрхийн бичиг олгоно.	1	Төлбөрийн чадваргүй, амьжиргааны доод түвшингээс доогуур орлоготой иргэдэд төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмнэлгийн тусламжийг үнэ төлбөргүй авах эрхийн бичиг олгох үр дүнтэй механизмыг судалж шийдвэрлэнэ.	2008-2012	Уг асуудал Засгийн газрын түвшинд шийдэгдээгүй байна. Хугацаа болоогүй
5	1.1.5	Эрүүл мэндийн салбарын өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, төрийн оролцоог багасгах зорилгоор хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулахад хувийн хэвшлийн мэргэжлийн эмнэлгийн оролцоог	1	Эрүүл мэндийн салбарын эрх зүй, санхүүгийн зохицуулалтын механизмыг боловсронгуй болгоно.	2008-2012	2008 оноос эхлэн сумдын эмнэлгийн төсвийн санхүүжилтын хуваарийг сар бүрийн 5-ны дотор Санхүү, төрийн сангийн хэлтэст албан тоотоор өгдөг болсон. 18 сумын эмнэлэг орон тооны нягтлан бодогчтой болов. Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардлыг НЭМ-ийн үйл ажиллагаа, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, иргэдэд чиглэсэн сургалт сурталчилгаанд зарцуулах чиглэлийг бүх сумдад өгч ажилласнаар 26 сум НЭМ-ийн мэдээлэл сургалт сурталчилгааны танхимаа тохижуулж, иргэдэд мэдээлэл сурталчилгааг тогтмол хүргэх боломжтой болов. 2009 оны эхлэн ЭМГ Удирдлага, эдийн засаг мэдээллийн албатай болж, төсвийн гүйцэтгэлийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт сайжирсан. Хэрэгжилт 30%

		дэмжинэ. Энэ зорилтын хүрээнд эрүүл мэндийн салбарын санхүүжилтэд хувийн даатгалын тогтолцоог нэвтрүүлэх, өмчийн хэлбэрийг үл харгалзан эмнэлгүүдийг даатгалын үйлчилгээнд жигд хамруулна.	2	Эрүүл мэндийн салбарын төрийн байгууллага болон хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэх бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх оновчтой механизмыг бүрдүүлнэ.	2008-2012	Эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжих хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагын сонгон шалгаруулалтанд амжилттай оролцон шалгуур үзүүлэлтийг 83.3%, 91.6 хувиар хангаж тэнцсэн “Аксион” мэдрэлийн эмнэлэг, Сэргэлэн сумын “Тахилт” сэргээн засах эмнэлгүүдийг 2010 онд аймгийн Засаг даргын захирамжаар Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Тахилт сэргээн засах төв, Аксион мэдрэлийн эмнэлэг 2 жилээр магадлан итгэмжлэлээ сунгуулав. Эрүүл мэндийн салбарын Тусгай зөвшөөрлийн хурлыг 4 удаа хийж, зөвшөөрөл олгохоор хүсэлт гаргасан байгууллага, хувь хүмүүсийн хүсэлтийг шийдвэрлэсэн. Хэрэгжилт 30%
6	1.1.6	Эрүүл мэндийн удирдлага, менежмент, эмчилгээний хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгон бэхжүүлнэ.	3	Бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагын (төрөлжсөн мэргэжлийн, аймаг, дүүрэг, сумын болон өрхийн эмнэлгийн) үйл ажиллагааны стандартыг шинэчилнэ.	2008-2012	Улсын хэмжээнд үйл ажиллагааны стандарт шинэчлэгдэн батлагдаагүй байна. АНЭ, сум, өрхийн эмнэлгүүдээс үйл ажиллагааны стандартын шинэчлэлд оруулах санал авч нэгтгэн, ЭМЯ-ны Эмнэлгийн тусламжийн бодлого зохицуулалтын газар болон ЗГ-ын хэрэгжүүлэгч агентлаг ЭМГ-т хүргүүлэв. Хугацаа болоогүй
7	1.1.7	Хүн ам, ялангуяа өсвөр үе, залуучуудад эрүүл мэндийн боловсрол олгох арга хэлбэрийг боловсронгуй болгож, хөдөөгийн хүн амд үйлчлэх явуулын эмнэлгийн тогтолцоог бүрдүүлж, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчнийг эрт илрүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.	5	Аймаг бүрт 5-6 сумын дунд явуулын амбулаторийн үйлчилгээг бий болгож, тоноглогдсон тээврийн хэрэгслээр хангана.	2008-2012	Нүүдлийн амбулаторийн тусламж үйлчилгээний баг 5 чиглэлд 15 нарийн мэргэжлийн эмч, 3 лаборант 26 суманд 50 хоног ажиллаж, 13989 хүнд үзлэг хийж, 3511 хүн шинжилгээнд хамруулсан. Үзлэг шинжилгээнд хамрагдсан хүмүүсийн 1689 нь ахмад настан, 929 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, 1058 нь амьдралын баталгаажих түвшингээс доогуур орлоготой иргэд байв. Өвчтэй илэрсэн 9969 хүнд эмчилгээ сувилагааны зөвлөгөө өгч, сумын эмчийн хяналтанд шилжүүлж, 253 хүнийг дээд шатны эмнэлэгт шилжүүлэн, 522 хүнд эрүүл мэндийн зөвлөгөө өгч, эмнэлгийн мэргэжилтэн 7 хүнд хүүхдийн өвчний цогц менежментийн сургалт хийлээ. АНЭ-ийг анхан шатны тусламжийн тоноглогдсон түргэн тусламжийн автомашинтай болголоо. Хэрэгжилт 50%

			<p>6</p> <p>Өрх, сумын эмнэлэг бүрийг нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний багцад заасан эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг хүн амд бүрэн үзүүлэх чадавхитай болгох, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг нь түлхүү хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.</p>	<p>2008-2012</p>	<p>Зуунмод сумын 4 өрхийн эмнэлгийн 6 хэсгийг 2 болгож нэгтгэн бүтэц зохион байгуулалтыг шинэчлэх асуудлыг Зуунмод сумын удирдлагатай хамтран бэлтгэж байна. ЭМСХХ-III төслийн санхүүжилтээр Зуунмод суманд нэг ӨНЭ-ийг шинээр барихаар шийдвэрлэсэн.</p> <p>26 сум лабораторийн 10 нэр төрлийн багажаар хангагдан 4-12 төрлийн шинжилгээ хийж, шинжилгээний анхан шатны маягтыг хөтөлж байна. 6 сумын лаборант төрийн сангийн санхүүжилтээр 10 сарын мэргэжил олгох, 7 лаборант 1 сарын мэргэжил дээшлүүлэх дамжааг дүүргэн, 4 сумын лаборант АНЭ-ийн лабораторийн тасагт дадлагажих сургалтанд хамрагдсан. Сумдын эмнэлгийн 74% нь мэргэшсэн лаборантаар хангагдлаа. Лүн сум ЭМЯ-ны хөрөнгө оруулалтаар хүчилтөрөгч өтгөрүүлэгч, УВЧ аппарат, зүрхний цахилгаан бичлэгийн аппарат гэх мэт 21.4 сая, ТА-II төслөөр 9 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмж авсан. Эрдэнэ, Баян чандмань, Заамар, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Цээл, Борнуур сумдын эмнэлгийг ТА-II төсөл, бусад хөрөнгө оруулалтаар 76.8658 сая төгрөгийн багаж, тоног төхөөрөмжөөр хангалаа. Томуугийн харуулдан тандалтын төслөөр сорьц тээвэрлэх сав 26 суманд, компьютер, зайнаас электрон халуун хэмжигч багажийг ЭМГ, өрхийн эмнэлэгт, 7 суманд вакцин зөөвөрлөгч сав, том автомакс 1, жижиг автомакс 2-ийг ЭМГ, сумдын эмнэлэгт 10-ийг нийлүүлсэн. НҮБ-ийн хүн амын сангаас 138.0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 26 сумын эмнэлгийн эмийн сангуудад эм хадгалах хөргөгч, эмийн шүүгээ, иж бүрэн компьютер, эм олгов.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 50%</p>
			<p>7</p> <p>Сумын эмнэлгийн ариун цэвэр, эрүүл ахуйн стандартыг боловсруулан мөрдүүлж, нөхцлийг сайжруулна.</p>	<p>2008-2012</p>	<p>Сумын эмнэлгийн ариун цэвэр, эрүүл ахуйн стандарт шинэчлэгдэн батлагдаж гараагүй байна. 2009 оноос сумдад хэрхэн хэрэгжүүлэх зөвөлгөө өгсөн. Журмын хэрэгжилтийн байдалд 21 суманд ажиллаж явцын хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн.</p> <p>ЭМ-ийн байгууллагуудыг магадлан итгэмжлэх журам шалгуурын 3-р зүйлийн 29-37-д эмнэлгийн эрүүл ахуйн нөхцөл, халдварын эсрэг дэглэмтэй холбоотой шалгуур үзүүлэлт орсон бөгөөд бүх сумдад . хэрэгжилтийг хангах талаар заавар зөвөлгөө өгч, Жаргалант, Баянчандмань, Угтаалцайдам сумын эмнэлгүүдийг Магадлан итгэмжлэлд хамруулсан.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>

			8	Багийн хөгжлийн хөтөлбөрийн хүрээнд багийн бага эмчийг бэлтгэж, унаатай болгоно.	2008-2012	<p>Төв аймаг 2003 оноос “Баг” төслийг өөрийн төсвөөр хэрэгжүүлэн 97 багаас багийн эмчийн унаа, сэлбэгийг жил бүр шийдэж ирсэн. Сумдын 97 багийн эмчийн унаа, нормын хувцас, байрны талаарх дэлгэрэнгүй судалгаа авч, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, багаж тоног төхөөрөмжийн өнөөгийн байдлын үнэлгээ хийж, хөдөлмөр хамгааллын хувцас худалдан авахад 3.4 сая, эм эмнэлгийн хэрэгсэлд 76.74 сая, унааны зардалд 400.0 мянган төгрөг зарцуулсан. Дэлхийн зөн ОУБ-ын Төв орон нутгийн хөгжил хөтөлбөрийн санхүүжилт, ЭМГазрын хөрөнгө оруулалтаар анхан шатны тусламж үйлчилгээний цүнхийг 50 багийн эмчид олгов. Аймгийн нийт 97 багт 76 бага эмч ажиллаж байгаагийн 26-нь унаатай байна.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 50%</p>
--	--	--	---	--	-----------	---

9	1.1.9	Шинэ болон дахин сэргэж буй халдварт өвчнөөс сэргийлэх, эрт сэрэмжлүүлэх, хариу арга хэмжээ авах өнөөгийн тогтолцоог бэхжүүлж, аймаг, дүүргийн түвшинд өргөжүүлнэ.	1	Шинэ болон дахин сэргэж буй халдварт өвчнийг лабораторийн шинжилгээнд үндэслэн тандах тогтолцоог үндэсний түвшинд бэхжүүлэх арга хэмжээ авна.	2008-2012	<p>НЭМ-ийн лабораторийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилгоор 600.0 мянган төгрөгийн урвалж бодис, тэжээлт орчин, 106.0 төгрөгийн 10 гаруй нэр төрлийн стандартууд худалдан авч, лабораторийн цахилгааны мантожийг 1.0 сая гаруй төгрөгийн зардлаар 380 вольтын хүчдэл, цэвэр бохир усны шугамд холбосон. Нийгмийн эрүүл мэндийн лаборатори нь 13 багаж, тоног төхөөрөмжтэй байснаас 5 багаж шинээр авч 6 төрлийн үзүүлэлтэнд шинээр шинжилгээ хийдэг болов.</p> <p>26 суманд лабораторийн 10 нэр төрлийн багаж, тоног төхөөрөмж өгч, мэргэжилтэнгүүдийг сургаж дадлагажуулснаар сум бүр ХДХВ/ДОХ, тэмбүүгийн шинжилгээг тестээр хийж байна.</p> <p>6 суманд сорьц зөөвөрлөх сав, 4 суманд сорьц хадгалах хөргөгч олгож, сумдаас 178 хүний 480 сорьц тээвэрлэснээс 11 хүний түрхэц зэрэг гарч эмчилгээнд хамруулсан. Уушгины хэлбэрийн шинэ сүрьеэгийн 58 илрэлийг 100% шинжилгээнд хамруулж, 49 буюу 84.4%-ийг лабораторийн аргаар оношийг баталгаажуулсан. Архаг болон шинэ сүрьеэгээр өвдсөн 112 өвчтөний хавьтал 318 хүнээс 295 хүн буюу 92.7%-г урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулсан.</p> <p>Угтаалцайдам, Заамар, Баянхангай, Цээл, Баян, Аргалант, Баянцогт, Баянцагаан, Сэргэлэн сумдад ажиллаж ХДХВ/ДОХ илрүүлэх шинжилгээ-561, тэмбүү илрүүлэх шинжилгээ 596, мазокын шинжилгээг 63 хүнд хийж, үзлэгээр илэрсэн тэмбүү 132, заг хүйтэн 43, трихомониаз 68, мөөгөнцөр 208 зэргийг 100.0%, хавьтал судлалыг 80.0% илрүүлж, эмчлэв. АНЭ-т ХДХВ/ДОХ-ын сайн дурын зөвөлгөө шинжилгээний кабинетын тохижилтонд 10.0 гаруй сая төгрөгийн багаж тоног төхөөрөмж авсан.</p> <p>Томуугийн харуулдан тандалтын хүрээнд АНЭ, сум, өрхийн эмнэлгүүдээс томуугийн вирус илрүүлэх сорьц авч, Улаанбаатар хотруу тээвэрлэн, шинжилгээ хийлгэж байна.</p> <p>Орчны бохирдолт үүсэх шалтгаан, түүнээс үүсэлтэй өвчлөлийн талаархи судалгааг 100 орчим хүнээс судалгаа авч дүгнэлт хийснээс гадна “Унд ахуйн усны чанар зохимж, хэрэглээний” судалгааг сумдад хүргүүлж 26 сумын 893 иргэнээс судалгаа авч, дүгнэлт гаргаж ажилласан. 26 сумын ундны усны 94 худаг судлагаанд хамрагдсны 39 худаг буюу 41.48% ариутгалд хамрагдаж сум орон нутгийн усны бохирдлыг хянах тогтолцоо сайжирч байна.</p>
---	-------	--	---	---	-----------	---

Хэрэгжилт 30%

			4	“Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, шинэчлэн боловсруулна.	2008-2012	“Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн биелэлтэд хагас бүтэн жилд ХШҮ хийж, хэрэгжилтийг эрчимжүүлж ажиллаж байгаа ба хөтөлбөрийн биелэлт 95.0%-д хүрээд байна. “Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр” шинэчлэгдэн батлагдаагүй байна. 2008 онд халдварт өвчин 850 бүртгэгдэж байсан бол 2009 онд 470 бүртгэгдэж 44.71% буурсан. Хэрэгжилт 50%
11	1.1.1 1	Хүн амын эрүүл мэндийн мэдээллийн цахим сан байгуулна. Эмнэлгийн цахим сүлжээ, алсын зайн оношлогоо, эмчилгээг өргөжүүлэн, иргэн бүрт эрүүл мэндийн үйлчилгээг шаардлагатай түвшинд үзүүлэх бололцоог хангах зорилгоор анагаах ухааны орчин үеийн ололтод тулгуурласан төрөлжсөн мэргэжлийн төвүүдийг хөгжүүлж, өвчнийг эрт оношлох, эмчлэх, нөхөн сэргээх чадавхийг дээшлүүлнэ.	2	Алсын зайн оношлогооны сүлжээг өргөжүүлж, бүх аймгийн нэгдсэн эмнэлгийг хамруулна.	2011-2012	Алсын зайн оношлогоог АНЭ-т нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд 2 ТВ, камер, микрофон суурилуулж, шилэн кабелийн үзүүр татаад байна. Хугацаа болоогүй
13	1.1.1 3	“Эрүүл эхээс эрүүл хүүхэд” зарчмыг эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний бүх шатанд хэрэгжүүлж, эх, хүүхдийн өвчлөл, эндэгдлийг тууштай бууруулна.	2	Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн дэргэдэх төрөх, хүүхдийн тасгийн тоног төхөөрөмжийг сайжруулж, хэрэгцээг харгалзан шаардлагатай тохиолдолд төрөх газар болон хүүхдийн эмнэлгийг шинээр барьж, перинатологийн төв байгуулна.	2008-2012	НҮБ-ын ХАСангаас нийлүүлж буй НҮЭМ-ийн эм хэрэгслээс 14 төрлийн 1.6 сая төгрөгийн эм хэрэгслийг сум, нэгжүүдэд олгосон. БНСУ-ын Катологийн их сургуулийн дэмжлэгээр АНЭ-ийн төрөх тасагт төрсөн ээж нарт зориулсан угаалга хийх суултуур, эмэгтэйчүүдийн үзлэгийн ор, хаалт хөшиг, халуун хэмжигч, электроугаляцийн аппарат, дуслын автомат шахуурга, автомакс, хажуугийн гэрэл, төрөх ор зэрэг аппарат, тоног төхөөрөмж, кесеров хагалгааны багажны цомог, хүүхдийн тасагт нярайн дулаацуулах ширээ, хажуугийн гэрэл, шарах аппарат зэрэг багаж тоног төхөөрөмж авч, зөөлөн эдлэлийн 75%-ийг шинэчлэн, 200ш стандартын ороор ханган, нийт 119.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийв. Хэрэгжилт 30%

19	1.1.1 9	Нийтийн биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэх бодлогыг тодорхойлж, удирдлага зохион байгуулалт, судалгаа, шинжилгээ, эдийн засаг, санхүүгийн механизмыг боловсронгуй болгоно.	1	“Биеийн тамир, спортын талаар төрөөс баримтлах бодлого”-ыг боловсруулж, биеийн тамир, спортын эрчимтэй хөгжлийг хангах эрх зүйн удирдлага зохион байгуулалт, санхүүжилтийн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.	2008-2012	Аймгийн “Биеийн тамир, спортыг 2009-2012 онд хөгжүүлэх төлөвлөгөө”-г Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2009 оны 43-р тогтоолоор батлуулан хэрэгжүүлж ирлээ. Аймгийн Засаг даргын 2008 оны 579-р захирамжаар Өсвөр үеийн шигшээ багийг спортын 9-н төрлөөр /цана, дугуй, чөлөөт бөх, волейбол, софт теннис, байт харваа, бокс, ширээний теннис, хөнгөн атлетик/ байгуулж, ажиллах журмыг батлан 92 хүүхэд хамруулан хичээллэж байна. Аймгийн ЗД-ын 2008 оны 580 тоот захирамжаар “Нийтийн биеийн тамир-Их спортыг хөгжүүлэх талаар амжилт гаргасан сум, аж ахуйн нэгж, байгууллага, ЕБС-ын ажлыг дүгнэж шалгаруулах болзол”-ыг гарган мөрдөж байна. Хэрэгжилт 30 %
			2	Биеийн тамир, спортоор хичээллэхийн ач холбогдлыг сурталчлах мэдээлэл, сурталчилгааны ажлыг нэгдмэл байдлаар зохион байгуулна.	2008-2012	Орон нутгийн “ТBS” ТВ, Төв таймс сонин, МҮОНТ-ийн “Спорт-Эрүүл мэнд”-ийн нэвтрүүлэг, Таван цагариг, TV-9, С-1 телевизүүдтэй хамтран биеийн тамир спортын мэдээлэл, сурталчилгааг тогтмол явуулж “Хөдөлгөөн-Эрүүл мэнд” сэдвээр Лүн, Баянхангай, Баянцогт, Цээл, Аргалант, Угтаалцайдам, Жаргалант, Зуунмод, Сэргэлэн сумдад мэдээлэл, сурталчилгаа, өдөрлөг уулзалт зохион явууллаа. Хэрэгжилт 30 %
			3	Нийтийн биеийн тамир, спортын байгууллагын барилга байгууламжийн засвар үйлчилгээ, ашиглалтыг үе шаттай сайжруулна.	2008-2012	Спорт цогцолборын барилгын ажлын явц 50%-тай байна. Аймгийн төвд 5000 хүний суудалтай Цэнгэлдэх хүрээлэнг шууд харилцаат Кангвон мужийн дэмжлэгээр барьж ашиглалтанд оруулсан. Дэлгэрхаан, Батсүмбэр, Заамар сумдад спортын заал шинээр барьж ашиглалтанд оруулаад байна. Хэрэгжилт 50 %
20	1.1.2 0	БЗДХ, ХДХВ, ДОХ-ын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, ХДХВ-ийн халдвар, ДОХ-ын тархалтыг өнөөгийн түвшинд тогтоон барина.	3	Хяналт-шинжилгээ, судалгааны үр дүн, нотолгоог ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-ын эсрэг хариу арга хэмжээ төлөвлөх, шийдвэр гаргахад үр дүнтэй ашиглана.	2008-2012	Угтаалцайдам, Заамар, Баянхангай, Цээл, Баян, Аргалант, Баянцогт, Баянцагаан, Сэргэлэн сумдад ажиллаж ХДХВ/ДОХ илрүүлэх шинжилгээ-561, тэмбүү илрүүлэх шинжилгээ 596, мазокын шинжилгээг 63 хүнд хийж, үзлэгээр илэрсэн тэмбүү 132, заг хүйтэн 43, трихомониаз 68, мөөгөнцөр 208 зэргийг 100.0%, хавьтал судлалыг 80.0% ирлүүлж, эмчлэн эрүүлжүүлэв. АНЭ-т ХДХВ/ДОХ-ын сайн дурын зөвөлгөө шинжилгээний кабинетийн тохижилтонд 10.0 гаруй сая төгрөгийн багаж тоног төхөөрөмж авсан. АНЭ-т Сайн дурын зөвлөлгөө шинжилгээ өгөх кабинет байгуулахад зориулан Глобаль сангийн хөрөнгө оруулалтаар 10.4 сая төгрөгөөр компьютер, принтер, ширээ, сандал авч үйл ажиллагааг нь эхлүүллээ. Хэрэгжилт 30%
1.2. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны бодлого						

24	1.2.2	Баг бүрт гэр цэцэрлэг байгуулах, хувилбарт сургалтын төрөл хэлбэрийг олшруулах замаар сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг 2012 он гэхэд 70 хувьд хүргэнэ.	1	Баг бүрт гэр цэцэрлэг байгуулж, хувийн хэвшлийн цэцэрлэг байгуулахыг дэмжин сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	34 цэцэрлэгийн 57 багш хөдөөгийн хамрагдвал зохих 2257 хүүхдээс 1674 буюу 74.1%-ийг хамруулан 10-55 хоног "Хувилбарт сургалтын хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэн ажилласан. Зуны нүүдлийн бүлгийг ажиллуулахад нийт 85379.6 мянган төгрөг зарцуулсан ба үүнээс төсвөөс 79698.6 мянган төгрөг, Дэлхийн зөн ОУБ, эцэг эхээс 5681.0 мянган төгрөг тус тус зарцуулжээ. Хувийн хэвшлийн Эрдэнэ сумын " Номин", Жаргалант сумын "Дэжид" цэцэрлэг 2003 оноос эхлэн үйл ажиллагаа явуулж, нийт 160 хүүхдэд, 2008 онд Заамар сумын Шижир-Алтанд "Русское образование" цэцэрлэг шинээр нээгдэн 49 хүүхдэд СӨБ олгож байна. Нийт 2-5 насны 5647 хүүхдийн 82.6% буюу 4714 хүүхэд СӨБ-д хамрагдан цэцэрлэгийн ердийн бүлэгт 3127 хүүхэд буюу 55.3 % , хувилбарт сургалтанд 1539 хүүхэд буюу нийт хүүхдийн 27.2% нь хамрагдаж, өмнөх мөн үеэс 1.9%-иар ахисан үзүүлэлттэй байна. Хэрэгжилт 30%
			2	Өмчийн хэлбэр үл харгалзан цэцэрлэгийн нэг хүүхдэд ногдох нормативт зардлыг олгоно.	2008-2012	Төрийн өмчийн 32 цэцэрлэг, хувийн хэвшлийн 3 цэцэрлэгийн ердийн бүлгийн 3231 хүүхдэд, хувилбарт сургалтын 1421 хүүхдэд ногдох нормативт зардалд 440.1 сая төгрөг, "Боловсролын үйлчилгээг дэмжих хөтөлбөр"-өөс 71.2 сая төгрөг буюу нийт 511.3 сая төгрөг олгосон. Хэрэгжилт 30%
			4	Цэцэрлэгийг тоглоом наадгай, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлнэ.	2010-2012	Хугацаа болоогүй
			5	Цэцэрлэгийн барилга барих, өргөтгөх, засварлах замаар хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	14 цэцэрлэгийн барилгын урсгал засвар, халаалтын зуух шинэчлэхэд төсвөөс 11547.0 мянган төгрөг, төсөл хөтөлбөрөөс 24300.0 мянган төгрөг зарцуулан бөгөөд Баянчандмань сумын цэцэрлэг 1 бүлэг шинээр нээн, нийт 40 цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал 3240 /Баянчандмань, Мөнгөнморьт, Борнуур, Үдлэг, Шижир-Алт/ болон өсч хүчин чадлын ашиглалт 96.5 хувьд хүрэв. Хэрэгжилт 30%
25	1.2.3	Ерөнхий боловсролын сургуулийг 12 жилийн сургалтын тогтолцоонд шилжүүлж, боловсролын хүртээмж, чанарыг дээшлүүлнэ.	5	Бага боловсролын хамран сургалтыг 95.0 хувьд хүргэнэ.	2009-2012	2009-2010 оны хичээлийн жилийн эцсийн байдлаар ЕБС-д бага боловсролын 6-11 насны 9117 хүүхэд хамрагдахаас 7475 хүүхэд хамрагдан хамран сургалт 81.99% буюу өмнөх жилээс 4.9%-иар өссөн үзүүлэлттэй байна. Хэрэгжилт 30%

26	1.2.4	Ерөнхий боловсролын сургуулийг мэргэжлийн багшаар бүрэн хангаж, тэдний мэргэшлийг дээшлүүлнэ.	5	Багшийн мэргэжлийн үнэлэмж, нэр хүндийг дээшлүүлж, багш, боловсролын байгууллагын удирдах ажилтны цалин, хангамжийг нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	“Төрийн өмчит ЕБС, цэцэрлэгийн багш, бусад албан хаагчдад улирлын ажлын үр дүнгээр мөнгөн урамшил олгох журам”-ын дагуу “Сургууль цэцэрлэгийн зөвлөл”-ийн үнэлгээг үндэслэн аймгийн засаг даргын захирамжаар нийт цэцэрлэгийн багш, удирдах ажилтанд 62.5 сая төгрөгийн, сургуулийн багш, удирдлагад 145.7 сая төгрөгийн мөнгөн урамшуулал олгосон дүнтэй байна. Хэрэгжилт 30%
			6	Багш ажилтнууд сургууль дээрээ мэргэжил дээшлүүлэх, бүтээлчээр ажиллах нөхцөл бүрдүүлэхэд шаардлагатай орчны стандарт боловсруулж, төрийн өмчийн бүх сургуулийн багш нарын өрөө, ажлын байрыг стандартын шаардлагын дагуу тоноглоно.	2009-2012	БСШУ-ны сайдын 2008 оны “Багшийн хөгжлийн танхим” ажиллуулах зөвлөмж 114 дүгээр тушаалыг ЕБС-иудад мөрдүүлж, Хүмүүн цогцолбор, Зуунмод 5, Эрдэнэсант, Жаргалант сумын сургуульд “Багшийн хөгжлийн танхим” байгуулах саналыг судалгааны хамт БСШУЯаманд хүргүүлсэн. Багш нарын өрөө 34, үүнээс үлгэр жишээ тохижуулсан-3, сайн-17, дунд-13, байхгүй-1 байна. Багш нарын өрөөний тохижилтонд нийт гадаадын төсөл хөтөлбөрөөр 3.420.5 мянган төг, дотоодын төсөл хөтөлбөрөөр 6.950.0 мянган төгрөг, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 3.860.0 мянган төгрөг, хандив тусламжаар 2.370.0 мянган төгрөг, өөрийн нөөц боломжоо ашиглан 3.405.6 мянган төгрөг буюу нийтдээ 20.006.1 мянган төгрөгийн хөрөнгө зарцуулжээ. Зүүн бүсийн төв Эрдэнэ сумын МСЕБС “Багшийн хөгжлийн танхим”-тай болж, 2010 онд Эрдэнэсант, Жаргалант сумын сургуульд байгуулахаар боллоо. Хэрэгжилт 30%
27	1.2.5	Бичиг, үсэг тайлагдалтын түвшинг ахиулна.	1	Хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшинг нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	16-аас дээш насны Бичиг үсэг тайлагдаагүй 262 иргэн байгаагаас 165 иргэнийг бичиг үсгийн зуны сургалтанд хамруулж, бичиг үсэг тайлагдалтын хувь 62.9% байна. Хэрэгжилт 30%
			2	Ерөнхий боловсролын сургуулиас завсардсан сурагчдад албан бус боловсрол, дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтаар боловсрол нөхөн олгоно.	2009-2012	Сумдын “ Гэгээрэл төв”-өөр дамжуулан 7-15 насны сургууль завсардсан хүүхдүүдийн судалгааг шинчлэн авч хяналт шинжилгээ хийхэд 7327 хүүхэд байгаас 277 хүүхдийг АББ-ын Гэгээрэл төв, хот айл, зайны, шавилах хэлбэрээр суралцуулсан нь 84,7%-тай, өмнөх жилээс 1.7 хувиар ахисан байна. 27 сумын “Гэгээрэл төв” болон танхимаар 523 хүнийг дүйцсэн хөтөлбөрөөр боловсрол нөхөн эзэмшүүлэх сургалтанд хамруулав. Тухайлбал: бага боловсролоор 218, суурь боловсролоор 204, бүрэн дунд боловсролоор 101 иргэн байсан. Дээрх суралцагчдаас нийт 60 хүнд суурь, 113 / эчнээ/ хүнд бүрэн дунд боловсролыг нөхөн эзэмшүүлж, 173 иргэнийг боловсролоор шат ахиулсан. Хэрэгжилт 30%

28	1.2.6	Төрөөс ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдыг сурах бичгээр хангана.	3	Төрөөс ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдыг сурах бичгээр хангах график төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжилтийг зохион байгуулна.	2009-2012	2008-2009 оны хичээлийн жилд эмзэг бүлгийн өрхийн 2336 хүүхдэд 3 компанийн 12 төрлийн сурах бичгийг сургуулийн номын сангаар дамжуулж өгсөн. 2009-2010 оны хичээлийн жилд нийт 19 сурах бичиг шинээр хэвлэгдсэн. ЕБС-иуд сурах бичгийг хүлээн авч, түгээх, ашиглалтыг тооцох 4-5 хүний бүрэлдэхүүнтэй комисс байгуулан сурах бичгийг номын сангаар дамжуулан бүтэн өнчин 41 суралцагч, хагас өнчин 514, эцэг эх нь хөгжлийн бэрхшээлтэй болон эрүүл мэндийн улмаас группэд байдаг, хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй 136, нэг өрхийн 3 хүүхэд нь төрийн өмчийн ЕБС-д зэрэг суралцдаг өрхийн 1195 хүүхэд буюу нийт 1886 суралцагчдад сурах бичгийг үнэгүй ашиглуулж байна. Аймгийн хэмжээнд төрийн өмчийн 30 сургуулийн 12 жилийн 1-р ангийн нийт 1620 сурагч, 2-р ангийн 1342 сурагч сурах бичгээр 100 хувь хангагдаж, шинээр хэвлэгдсэн 11 жилийн 8-11-р ангийн 14 төрлийн 10378 сурах бичиг нийт сурагчийн 40 хувьд нь бүрэн түгээгдэн үнэгүй ашиглагдаж байна. Хэрэгжилт 50%
29	1.2.7	“Үдийн цай” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, “Үдийн хоол” хөтөлбөр болгон өргөжүүлнэ.	1	Үдийн хоол хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан сургуулийн хоолны газар, дотуур байрны гал тогоог зориулалтын тоног төхөөрөмжөөр хангах ажлыг зохион байгуулна.	2009-2012	БСШУЯамнаас “Үдийн хоол хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан сургуулийн хоолны газар, сургуулийн дотуур байрны гал тогоог зориулалтын тоног төхөөрөмжөөр хангах шалгуурыг Батсүмбэр, Хүмүүн цогцолбор сургууль хангасан тул судалгааг яаманд хүргүүлэв. Баяндэлгэр, Баянхангай, Баянцагаан сумын сургууль Цайны газартаа үдийн цайгаа өгч байна. Эрдэнэ сумын цайны газрын тоног төхөөрөмж хангалттай, Архуст сум гал тогооны тоног төхөөрөмж авах 3 сая төгрөгийн төсөл бичиж, Баянцогт сумын сургууль 560.0 мян төг, Батсүмбэр 4605.1 мян төг, Баянхангай 885.0 мян төгрөгийн тоног төхөөрөмж авч, Бүрэн гал тогооны их засварт 16000.0 мян төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийв. Хэрэгжилт 30%
			2	“Үдийн хоол” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх журам батлан мөрдүүлж, сурагчдыг хөтөлбөрт ээлж дараатай хамруулна.	2010-2012	БСШУ-ны яамнаас Үдийн хоол хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан Дотуур байрны гал тогооны тоног төхөөрөмжөө Лүн 100%, Борнуур, Эрдэнэсант 90%, Алтанбулаг 85%, Баянчандмань Мөнгөнморьт 80%, Угтаал 50%, Сүмбэр 30%, Баянхангай 20%, Баянцогт 15%, Баяндэлгэр 10%-ийг тус тус шинэчилсэн нь нийт 28 дотуур байрны 39.2 хувь байна Хугацаа болоогүй
31	1.2.9	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээлийн ээлжийн	1	Ерөнхий боловсролын сургуулийн 3 дугаар ээлжгүй болгоход чиглэсэн арга хэмжээ авна.	2009-2012	3 дугаар ээлжээр хичээллэдэг сургууль байхгүй. Биелсэн 100%

	коэффициентийг бууруулж, сурагчдын дотуур байрны хүрэлцээг нэмэгдүүлнэ.	3	Ангийн самбар, тавилга, сурагч, багшийн ширээ, сандлыг ээлж дараатай шинэчилнэ.	2009-2012	<p>7 сургууль төсвөөр 290 ширээ, 365 сандал 7.539.8 мян. төгрөг, төслийн хөрөнгөөр 18 сургууль 1169 ширээ, 1445 сандал 235.234.4 мянган төгрөг, хандив тусламжаар 4 сургууль 303 ширээ, 340 сандал 12.809.0 мян төгрөгөөр тус тус авч, 5 сургууль өөрсдөө 326 ширээ, 295 сандал хийхэд 1.322.0 мян. төгрөг зарцуулан, 14 сургууль 511 ширээ, 621 сандал сэлбэн зассан нь нийт 30 сургуулийн 83.3% -ийг эзэлж байна. 25 сургууль ширээ сандлынхаа 33.6 хувийг тус тус шинэчлэн засварлаж нийт 257.453.2 мянган төгрөг зарцуулж 5 сургууль 12 багш ширээ, 29 багш сандал, 11 сургууль шинээр 39 ангийн самбар авч багш, суралцагчдын ая тухтай сурч, хөгжих орчныг бүрдүүлэхэд анхаарч ажилласан байна.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 50%</p>
		4	Дотуур байр барьж, өргөтгөн, дотуур байрны орчин, ариун цэвэр, усны хангамжийг сайжруулна.	2009-2012	<p>Дотуур байрны хүчин чадал 2037, ашиглалт 95.04%-тай байна. Алтанбулаг, Аргалант, Баянжаргалан, Баянцагаан, Өндөрширээт сумын сургуулийн дотуур байрны их засварт 427532.3 мян төг, Батсүмбэр, Баянжаргалан, Баянхангай, Бүрэн, Дэлгэрхаан, Заамар, Угтаал, Сүмбэр, Цээл, Эрдэнэ сумын сургуулийн дотуур байрны урсгал засварт нийт 18851.8 мян төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн.</p> <p>- 27 дотуур байраас 18 нь 271ш хөнжил буюу 15%, гудас 357 ш буюу 16.5%, ор хөнжлийн даавуу 303 ш буюу 17.2 %, 9 дотуур байр тасгийн сандал 167ш буюу 19.3%, ор 351 ш буюу 20.2% -ийг шинэчилсэн байна.</p> <p>- ЕБС-ийн 27 дотуур байрны 10 нь / Алтанбулаг, Аргалант, Баян-Өнжүүл, Баянхангай, Борнуур, Заамар, Хүмүүн ахлах сургууль, Өндөрширээт, Цээл, Эрдэнэ/ буюу 35.7% нь халуун усанд орох боломжтой.</p> <p>ЕБС-ийн 27 дотуур байрны 9 буюу 33.3% нь халуун усанд орох боломжтой, 15 дотуур байр буюу 55.5% нь стандартын бие засах газартай байна.</p> <p>-33 сургуулийн 11 нь төвлөрсөн, 23 нь зөөврийн усан хангамжтай.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>

34	1.2.1 2	Мэргэжлийн боловсрол сургалтын чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийг орчин үеийн сургалтын бааз, лабораториор хангаж, технологийн шинэчлэл хийнэ.	2	Хөдөлмөрийн зах зээлийн судалгааг сайжруулж, эрэлт, нийлүүлэлтэд тохирсон мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх төлөвлөлтийг сайжруулна.	2009-2012	Хөдөлмөрийн зах зээлийн төлөв байдлын 3-н жилийн үзүүлэлтүүдээр судалгаа хийн сумдын ажилтан нарыг гарын авлага материалаар хангаж, ажлын байран дахь үйл ажиллагаандаа ашиглан хэрэгжүүлж байна. 2009 онд 760 иргэнийг мэргэжлийн төрлөөр сургаж 72,1 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн. 27 суманд сургалтын эрэлтийн судалгааг аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн дунд явуулан судалгаанд суурилан сургалтыг явуулаа. 2009 оны 4-р улирлын байдлаар иргэдийн санаачилга болон ААНэгжийн захиалгаар 379 иргэнийг мэргэжил олгох сургалтанд хамруулан 70 хувийг байнгын ажлын байртай болгосон. 2 байгууллагатай ажлын байран дахь сургалт явуулан сургалт хамрагдсан иргэдийг үргэлжлүүлэн байнгын ажлын байраар хангах гэрээ байгууллаа. Хэрэгжилт 30%
36	1.2.14	Инженер технологи, байгалийн шинжлэл, багш, эмч, хөдөө аж ахуйн мэргэжлээр суралцагчдын хувийн жинг нэмэгдүүлнэ. Сургалтын төрийн сангаас үзүүлж буй зээл, тусламжийг Засгийн газраас тогтоосон мэргэжлийн чиглэл, сурлагын амжилтыг дэмжих, алслагдмал нутгийг хэрэгцээтэй мэргэжилтнээр, түүний дотор багш, инженер, техникийн ажилтан, хүний болон малын эмчээр хангахад чиглүүлнэ.	3	Дотоодын их, дээд сургуульд суралцахаар зохих журмын дагуу элсэж, сумын ИТХ-ын Тэргүүлэгчид, Засаг даргын захиалгаар албан ёсны гэрээ байгуулсан оюутны сургалтын зардлыг төрөөс хариуцна.	2009-2012	Аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчид, Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар 6800.0 төгрөгийг шийдэж, Соёл урлагийн их сургуульд 17 оюутныг аймгийн өөрийн нэр дээр сургаж байна. Дэлгэрхаан, Жаргалант сум 2 оюутны 1-4 жилийн сургалтын зардлыг хариуцан Хүний их эмчээр бэлтгэсэн. Хэрэгжилт 30%
42	1.2.2 0	Их, дээд сургууль, мэргэжлийн төрөлжсөн сургууль болон тэдгээрийн салбарыг бүсийн төв болон орон нутгийн хотод байгуулахыг дэмжинэ.	1	Бүсийн төвүүдэд үйл ажиллагаа явуулж байгаа дээд болон мэргэжлийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөөс дэмжинэ.	2010-2012	Хугацаа болоогүй

47	1.2.2 5	Сумын соёлын төвийн үйл ажиллагааны агуулга, хэлбэрийг баяжуулж тогтмолжуулах, соёлын төвүүдийн барилгыг шинэчилж засварлах, хөгжмийн зэмсэг, ном, тоног төхөөрөмжөөр хангах замаар хүүхэд, залуучууд, хүн амд хүргэх соёлын үйлчилгээний үр өгөөжийг дээшлүүлнэ.	1	Соёлын төвүүдийн барилгыг шинээр барих, их засвар хийх ажлыг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	Сумдын “Нийгмийн салбарын барилга байгууламжид 2009-2012 онд их засвар хийх ээлж дараалал”-ыг аймгийн ИТХ-ын хуралдаанаар батлуулан мөрдөж байна. Энэ онд “Тогтвортой амьжиргаа -2” төслийн санхүүжилтээр Баянцогт сумын соёлын төвийн дотоод тохижилт, Мөнгөнморьт сумын соёлын төвд урсгал засварын ажил хийгдлээ. Улсын хөрөнгө оруулалтаар Алтанбулаг сумын соёлын төв (227.4), Заамар сумын урлаг спортын цогцолбор (523.5) ийн барилгыг шинээр барьж ашиглалтанд оруулав. Мөн Баян сумын соёлын төвийг 425,0 сая төгрөгөөр засварлан эхний ээлжинд 2009 онд соёлын төвийг ашиглалтанд хүлээлгэн өгч, биеийн тамирын заалыг 2010 онд ашиглалтанд оруулахаар болоод байна. Хэрэгжилт 50%
			3	Хөдөө орон нутгийн алслагдсан хүн амыг мэдээллээр хангах хүрээ, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, “Явуулын номын сан”-гийн үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.	2008-2012	Мэдээлэл гэгээрлийн АЙ-ИСИ төвийн аймаг дахь нүүдлийн номын сан сургалтын төвтэй сумдын номын сан хамтран албан байгууллага, аж ахуйн нэгж, хөдөөгийн өрхөд графикийн дагуу явуулын номын сан ажиллуулж байна. Аймгийн Нийтийн номын сангаас Зуунмод сумын 1-р баг, 4-р баг, Зэвсэгт хүчний 016-р анги, Хүмүүн цогцолбор сургуулийн “Б” байр, МСҮТөв, Нэгдсэн эмнэлэг болон Цээл, Аргалант, Эрдэнэ, Баянчандмань, Баянцогт сумдад явуулын номын сан ажиллуулсан. Аймгийн музей, ННСан хамтран зарим сумдад “Нээлттэй өдөрлөг” зохион байгуулж, 725 хүн хамруулан, Центавр, АХА тэмцээнүүдийг явуулав. Хэрэгжилт 30%

50	1.2.2 8	Монгол Улсын түүх судлалыг хөгжүүлж, Монгол Улсыг сурталчлах үйл ажиллагааг өргөжүүлнэ.	3	Үндэсний түүх, нүүдлийн соёлоо судлан сурталчлах, монгол бичгээ өвлүүлэхэд төрөөс дэмжлэг үзүүлж, “Монгол бичиг”, “Морин хуур, уртын дуу”, “Монгол хөөмий”, “Монгол бий биелгээ”, “Түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалыг сэргээн засварлах” хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.	2008-2012	<p>“Монгол бичгийн үндэсний хөтөлбөр-II”-ийг хэрэгжүүлж, олимпиад, Өвгөөдэй Дамдинсүрэн, гавьяат багш Т.Гаваа нарын нэрэмжит Монгол бичгийн олимпиад, “Сайхан бичигтэн-2009” уралдаан, “Хүмүүн бичиг” сонин захиалах хөдөлгөөн өрнүүлж, улсын хэмжээнд захиалгаараа 1-р байр эзэлж, 11 сум, сургууль “Монгол бичгийн төв” байгуулж, 25 ЕБС монгол бичгийн кабинеттэй болж, 64 албан байгууллага хаягаа монгол бичгээр шинэчилсэн. “Гэрийн багш” шалгаруулах, “Монгол бичгийг дэлгэрүүлэгч сурагч”, “Монгол бичигтэн-баг” болзлууд зарлан, 16-49 насны монгол бичиг мэддэг иргэдийн тоо-15257 буюу 37%-д хүрэв. “Аймгийн өсвөрийн уртын дууч, морин хуурчид”-ын 2-р уралдааныг Боржигоны нэрт морин хуурч П. Гомбодорж, “Дууч” хэмээн алдаршсан Баянбараатын нэрт уртын дууч Цэрэн агсны нэрэмжит болгон зохион байгуулж, 8 сумын 26 сурагч амжилттай оролцлоо. Хөгжмийн багш нарт Морин хуур, Уртын дуу, Хөөмийн хичээл заах тухай сургалт явуулж, хичээлийг CD-д хувилан бүх сумдын хөгжмийн багш нарт олгов. Солонгос улсын Кангвонь мужид МТТ-ын уран бүтээлчид хөөмийн төрлөөр оролцов. Жуулчны улирлын үеэр МТТ-ын уран бүтээлчид “Манзушир”, “Женко тур”, “ХIII зуун” зэрэг аялал жуулчлалын газруудад ардын хөгжим, уртын дуу, хөөмий, магтаал, биелгээ, зэрэг төрлүүдээр тоглож байна. МУЗГ-ын 2009 оны 135дугаар тогтоолоор Алтанбулаг сумын “Өнгөтийн цогцолбор”, Дэлгэрхаан сумын “Их хөшөөт” ТСДГ-ын хамгаалалтын бүсийг тогтоов. ХБЦГазар “Өнгөтийн цогцолбор”-ын хашааг шинэчилсэн.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
1.3.Хөдөлмөрийн зах зээл, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого						
55	1.3.1	Ажлын байр, ажил эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, иргэдийн идэвх, санаачилгыг дэмжин бизнес эрхлэх орчныг бүрдүүлэх, хүн бүрийг эдийн засгийн идэвхтэй, хөдөлмөрийн чадвартай байлгахад чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлж, ядуурлыг бууруулна.	2	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, ажлын байр нэмэгдүүлэх бодлогыг аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн санаачилгад тулгуурлан орон нутаг, бүсийн хөгжил, салбарын бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	<p>Орон нутагт хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх ажлын байр бий болгоход анхаарч, Сумдын засаг даргын Бүтээгдэхүүн нийлүүлэх гэрээнд 1 бүтээгдэхүүн болгон дүгнэж байна. Хувийн хэвшлийн байгууллага ААН-тэй ажилгүй иргэдийг ажлын байраар хангах, тэдэнд хуулийн дагуу урамшуулал олгох гэрээ байгуулан төсөвт тусгагдсан ажил олгогчын урамшууллыг зөв бүрэн ашиглах ажлыг сайжруулан ажиллаж байна. Хөрөнгө оруулалтын ажлын хүрээнд бий болсон болон орон нутаг, иргэдийн санаачилгыг дэмжих, газар тариалан, өрхийн үйлдвэрлэл үйлчилгээг өргөжүүлэх, бий болсон ажлын байрыг тогтвортой байлгахад аймаг орон нутгаас дэмжлэг үзүүлэн ажилласнаар 2009 онд 2007 шинэ ажлын байр бий болсон.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>

60	1.3.6	Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг өрхийн хэрэгцээтэй уялдуулж, өрхийн нэгээс доошгүй хүнийг ажилтай болгох замаар жилд 60,0 мянгаас дээш ажлын байр бий болгоно.	2	“Нэг өрх-нэгээс доошгүй ажлын байр” хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	<p>Өрхийн хөгжлийн хөтөлбөр батлагдан гараагүй байна. “Хөдөлмөр эрхлэлтийн хэрэгцээний судалгааны ажлын удирдамж” гарган өрхөд байгаа хөдөлмөр эрхлээгүй иргэдийн судалгаа, тоог сум бүрээр тогтоосон. Өрхийн нэг гишүүнийг байнгын ажлын байртай болгох талаар өрхийн төлөвлөгөөг орон нутагтай хамтран боловсрууллаа. Хувийн болон өрхийн АА эрхлэх иргэдийн ур чадвар мэдлэгийг дээшлүүлэх Ногоо тариалах сургалтыг 61, сүү цагаан идээ боловсруулах сургалтыг 25, аж ахуй эрхлэх сургалтыг 88, мэргэжил олгох сургалтанд 64 иргэнийг хамруулан зохион байгуулж, 70 хувийг байнгын ажлын байраар хангасан. 2009 оны жилийн эцсийн байдлаар 2088 иргэнийг сул чөлөөтэй ажлын байранд зуучлан, иргэдийг зээл, төсөл хөтөлбөрт хамруулсанаар 2007 ажлын байр шинээр бий болгон E-job мэдээллийн санд орууллаа.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
61	1.3.7	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвд суралцагчдын тоог нэмэгдүүлэх, аж ахуйн нэгж, үйлдвэрийн газрыг түшиглэсэн түргэвчилсэн сургалтаар мэргэжил олгох тогтолцоог урамшуулан дэмжиж, мэргэжлийн зөрүүгээс ажилгүйдэл үүсэх шалтгааныг бууруулна.	1	Эрэлтэд тулгуурласан “Эрхийн бичиг”-ийн сургалтыг орон нутагт өргөжүүлнэ.	2009-2012	<p>27 суманд сургалтын эрэлтийн судалгааг аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн дунд явуулан судалгаа, эрэлтэнд суурилан сургалтыг явуулж байна.</p> <p>2009 онд мэргэжил олгох 8 сургалтын байгуулагатай 16 төрлийн мэргэжлээр аймгийн ажил, мэргэжилгүй иргэдийг сургах гэрээ байгуулав. Мэргэжил олгох сургалтыг иргэд, орон нутгийн зах зээлийн эрэлт, хэрэгцээ, байршлын онцлогийг харгалзан Улаанбаатар хотод явуулж байна.</p> <p>Жилийн эцсийн байдлаар 379 иргэнийг мэргэжил сургалтанд хамруулан Мэргэжил эзэмшсэн чадамжийн гэрчилгээ олгов. Аймагт жижиг аж ахуй, өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих “Бизнесийн хөгжлийг дэмжих төв” байгуулж 20 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна. БХТөв 21 сумын 453 гаруй иргэдэд сургалт явууллаа.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>

69	1.3.15	Өрх бүрээс мэргэжлийн сургалтад хамрагдах хүсэлтээ илэрхийлсэн нэгээс доошгүй хүнийг мэргэжил эзэмшүүлж, ажилтай болгоно.	1	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв болон техникийн боловсролын сургуульд суралцагчдын тоог гурав дахин нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	2007-2008 оны хичээлийн жилд Баянчандмань, Заамар, Зуунмод, Эрдэнэ сумын МСҮТөвд нийт 37 мэргэжлээр 1243 суралцагч суралцаж, 2008-2009 оны хичээлийн жилд Баянчандмань, Заамар, Зуунмод, Эрдэнэ сумын МСҮТөвд нийт 37 мэргэжлээр 1503 суралцагч суралцаж, суралцагчдын тоог 260-аар буюу хүүхдээр нэмэгдсэн. 2009-2010 оны хичээлийн жилд 35 мэргэжлээр 1817 суралцаж 314 хүүхдээр буюу 1.2 дахин нэмэгдэв. Хэрэгжилт 30%
----	--------	---	---	--	-----------	---

1.4. Нийгмийн хамгааллын бодлого

75	1.4.1	Нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, төрөл, хэлбэрийг оновчтой болгоно.	1	Нийгмийн ажилтнуудыг мэргэшүүлэх, тэдний ёс зүйн хэм хэмжээг тогтоон мөрдүүлэх арга хэмжээ авна.	2009-2012	Шинээр 27 суманд Хөдөлмөр халамжийн мэргэжилтнийг орон тоогоор ажиллуулж байна. Сумын хөдөлмөр халамжийн мэргэжилтний ажлын байрны тодорхойлолтыг шинээр боловсруулан Төрийн албаны аймгийн салбар зөвлөлийн даргаар батлуулан мөрдөж байна. Аймаг сумын хөдөлмөр халамжийн мэргэжилтнүүдийг “Нийгмийн халамжийн тухай” багц хуулиуд, журам, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чадвар эзэмшүүлэх, практик ур чадварыг нэмэгдүүлэх сургалт, Халамжийн үйлчилгээний менежер программыг нэвтрүүлэх, сүлжээний орчинд ажиллах 2 удаагийн сургалтанд хамруулан мэдлэг чадвар олгосон. “Нийгмийн ажилтаны холбоо”-той хамтран орон нутгийн ажилтнуудыг мэргэшүүлэх сургалтыг зохион байгуулан сертификат олгож, ажлын туршлага солилцон бүсийн үзүүлэх сургуулийг Баяндэлгэр, Угтаалцайдам Өндөрширээт, Батсүмбэр суманд зохион байгуулав. Хэрэгжилт 30%
----	-------	---	---	--	-----------	--

80	1.4.6	Халамжийн үйлчилгээний зохион байгуулалт, менежментийг сайжруулж, түүнд хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудыг татан оролцуулах бодлого баримтална.	1	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг хүргэж буй төв болон орон нутгийн байгууллагуудын ажил үүргийн зохион байгуулалтыг сайжруулж, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг хүнд сурталгүй, ил тод, шуурхай болгох арга хэмжээ авна.	2009-2012	Шинэ бүтцийг хэрэгжүүлэн хэлтсийн мэргэжилтнүүдийн ажил үүргийг оновчтой болгон Хяналт шинжилгээ үнэлгээ, хүн ам гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн нарыг шинээр бий болгон ажиллаж байна. Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулах, олон нийтийн оролцоо хяналтыг сайжруулахын тулд 27 сумын “Амьжиргааг дэмжих зөвлөл”-ийн гишүүдийг чадваржуулах сургалт-зөвлөгөөнийг 4 бүс болгон зохион байгууллаа. Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээг иргэдэд үзүүлэхэд сум орон нутгаас анхаарах ажил үйлчилгээг гарган “Сумын төрийн байгууллагаас иргэдэд үзүүлэх хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээ” үзүүлэх сургуулийг 27 сумыг хамруулан хийж, Хөдөлмөр халамжийн нээлттэй өдөрлөгийг 5 удаа зохион байгууллаа. Хэрэгжилт 50%
85	1.4.11	Амьжиргааны түвшинг тодорхойлох аргачлалыг боловсронгуй болгож, ядуурлын зураглал гарган нийгмийн хамгааллын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн сантай болно.	2	“Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-т үндэслэн бүс нутгийн болон эдийн засаг, дэд бүтцийн хөгжилтэй уялдсан арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	“Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр” батлагдаж гараагүй байна. Дэлхийн банк, Азийн хөгжлийн банк, НХХЯамтай хамтран амьжиргааны түвшинг тодорхойлох аргачлалыг боловсронгуй болгож байгаа бөгөөд манай аймгийн Эрдэнэ, Зуунмод сумын 45 өрхөөс судалгаа авч туршсан. Хугацаа болоогүй
86	1.4.12	<i>Өрхийн хэрэгцээ, чадавхи, санаачилгыг дэмжих “Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-ийг</i>	1	Хувийн хэвшил, иргэдийн оролцоо, санаачилгад тулгуурлан “Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлнэ.	2009-2010	“Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр” батлагдаж гараагүй байна. ХЭДТХууль, Нийгмийн Халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт орж байгаа тул улсын “Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-батлагдаагүй байгаа бөгөөд аймгийн өрхийн хөгжлийн хөтөлбөр төслөөр боловсрогдож байна. Хугацаа болоогүй

	<p><i>боловсруулан хэрэгжүүлэх замаар 50000-аас доошгүй ядуу өрхийн амьжиргааг дээшлүүлнэ.</i></p>	2	<p>“Өрхийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”-т хамрагдах өрхийг сонгох, өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөө гаргах аргачлалыг боловсруулна.</p>	2009-2012	<p>Аймгийн хэмжээнд 477 өрхийн амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх зорилт дэвшүүлэн аймгийн Засаг даргын 2009 оны 79 тоот захирамжаар сум, баг, өрхийн түвшинд хийх ажлын удирдамжийг гарган ажиллаж байна. Өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөний аргачлалын дагуу 300 гаруй иргэнд сургалт зөвлөгөө өгч, 450 өрхийг хөгжлийн төлөвлөгөөтэй болгон ажиллаж байна. Аймгийн хэмжээнд ядуурлаас гаргах 477 өрхийн 88.9 хувь буюу 424 нь өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөтэй болж, амьжиргаагаа дээшлүүлэх талаар хийх ажлаа төлөвлөн ажиллаж, 18 сум ядуурлаас гаргах өрхүүдээ сумын удирдах албан тушаалтан, албан байгууллагад хариуцуулан ажиллаж байна. Сум бүрийн онцлогийг харгалзан боломжтой гэж үзсэн үзүүлтүүдээр амьжиргааны түвшинг тодорхойлов. Дээрх өрхүүдийн 75% нь буюу 357 өрхийн амьжиргаа дээшилсэн дүнтэй байна.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
		3	<p>Өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд үндэслэн тухайн өрхийг хөгжүүлэх, амьжиргааг дээшлүүлэх ажлыг хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн оролцоотойгоор зохион байгуулж, хөтөлбөрт хамрагдсан өрхийн мэдээллийн сан байгуулна.</p>	2009-2012	<p>Засгийн газраас 2009 онд аймгийн хэмжээнд ядуурлаас гаргах өрхийн тоог 477 болгон шинэчлэн тогтоосон дагуу аймгийн Засаг даргын 79 тоот захирамж гарган “ Өрхийн амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх ажлын удирдамж”, ядуурлаас гаргах өрхийн тоог сум бүрээр тогтоон хүргүүлсэн. Өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд авах арга хэмжээний талаар 27 сумын АДЗөвлөлийн 143 гишүүдэд сургалт явууллаа. Ядуурлаас гаргах өрхүүдээс аж ахуй эрхлэх сургалтанд-253 хүн, мэргэжил олгох сургалтанд-24 хүн, төсөл хөтөлбөрт-169 иргэнийг хамруулан 63 иргэнд тэтгэвэр тэтгэмж шинээр тогтоосон байна. Ядуурлаас гаргах өрхөөс 185 хүнийг ажилд зуучилан оруулж, 258 өрх өөр ногоо тариулан 71 иргэнд 723, сая төгрөгийн зээл олгосон байна.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
		4	<p>Нутгийн захиргааны байгууллага, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн ядууралтай тэмцэх чадавхийг бэхжүүлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ.</p>	2009-2012	<p>Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн гишүүдийг чадваржуулах сургалт-зөвлөгөөнийг 4 бүсэд зохион байгуулан 143 хүнийг хамруулж сумдын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэн, халамжийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэх талаар хийж байгаа ажлын туршлагыг харилцан солилцох, зөвлөлийн гишүүдийг чадваржуулсан. Орон нутгийн ТББ, ядуу иргэдийн бүлэг болон хөдөлмөр эрхлэн орлогоо нэмэгдүүлэх санал санаачилга дэмжин ОНОТХҮ Хөтөлбөрийн хүрээнд сумын 18 хөдөлмөрийн бүлэгт 18 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлж чадавхийг бэхжүүлэх арга хэмжээ авсан. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн 2 байгууллагад 6.9 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн..</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>

89	1.4.15	Хүүхэд, залуучуудад эрүүл амьдралын дадал олгох, аливаа хорт, муу зуршлаас ангид байх, тодорхой зорилго, тэмүүлэлтэй амьдрах хүмүүжил олгох чиглэлээр гэр бүл, аж ахуйн нэгж, байгууллагын санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.	1	"Хүн байхын учир" аяны өргөжүүлж, хүүхэд, өсвөр үеийхний "Гэр бүлдээ үүнийг хүснэ", "Миний паспорт", "Миний нэрийн хуудас" зэрэг хөдөлгөөн, үүсгэл санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.	2009-2012	"Миний нэрийн хуудас" аяны хүрээнд "Миний оролцоо" үйл ажиллагаа явуулж, төлөвлөгөө гөргөн сум бүрд хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Аймгийн Цагдаагийн газрын Хүүхдийн албатай хамтран 9 сумын Өсвөрийн сэргийлэгчдийн бүлгийн 30 гаруй хүүхэд оролцуулсан сургалт-цугларалт зохтон байгуулав. "Миний эрүүл мэнд" үйл ажиллагааны хүрээнд Хүүхэд өсвөр үеийнхэнд үйлчилгээ үзүүлэх "Золбоо" төв нээн ажиллуулж НҮЭМ, бэлгийн боловсролын чиглэлээр 20 үе тэнгийн сургагч бэлтгэв. Сургагч нараар дамжуулан хүүхдүүдэд НҮЭМ-ийн мэдээлэл, сургалт хийж байна. Сургалт сурталчилгаанд нийт 475 хүүхэд хамрагдсан. "Миний хөгжил" үйл ажиллагааны хүрээнд өөрийгөө хөгжүүлэх дугуйлан секцэнд хамрагдан хичээллэж байна. "Мэдээлэл харилцаа" үйл ажиллагааны хүрээнд аймгийн ТБС телевизийн дэргэд өсвөрийн 3 сурвалжлагч бэлтгэгдэн 7 хоногт 20 минутын хугацаатайгаар хүүхдийн нэвтрүүлэг бэлтгэн хөтөлж байна Хэрэгжилт 30%
			2	Хүүхэд амралт, чөлөөт цагаа өнгөрөөж, мэдээлэл авч байгаа байдалд судалгаа хийж, хүүхэд, өсвөр үеийг хариуцлагатай, бүтээлч, тусч энэрэнгүй, нийгмийн идэвхтэй иргэн болгож төлөвшүүлэх талаар эцэг, эх, гэр бүлийн гишүүдийн мэдлэг хандлагыг өөрчлөх сургалт, сурталчилгааг өргөжүүлэх чиглэлээр ТББ-уудтай хамтран ажиллана.	2009-2012	Хүүхдийн эрхийн конвенц, Хүүхдийн эрхийг хамгаалах хуулийн хэрэгжилт хэрхэн хангагдаж байгаа талаар 8 сумын 519 хүүхдээс судалгаа авч, дүнг үндэслэн сургалт зохион байгуулсан. БСГ, ХТХэлтэс хамтран "Аймгийн эцэг эхийн анхдугаар зөвлөгөөн" зохион байгуулж, Зуунмод сумын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгч, багш, эцэг эхийн төлөөлөл, албан байгууллага, аж ахуй нэгжийн дарга, эцэг эхийн зөвлөлийн дарга бүхий 100 хүн оролцсон. Өндөрширээт, Лүн, Баянхангай сумдын ЕБС-ийн 75 багш, эцэг эхчүүдэд энэ зөвлөгөөний талаар уулзалт хийж сурталчлав. Дэлхийн зөн ОУБ-ын Төв ОНХХ-тэй хамтран ирээдүйн чадварлаг удирдагчдыг бэлтгэх, өсвөр үе залуучуудыг мэдээллээр ханган чадваржуулах, тэдний ярих, манлайлах чадварыг хөгжүүлэх зорилготой "Манлайлагч ТВ хөтөлбөр"-ийг Зуунмод сумын 4-н сургуулийн 47 хүүхдийн дунд зарлан 20 хүүхдийг шалгаруулж, Зуунмод сумын төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагаатай танилцуулах, багаар хэрхэн ажиллах, мэргэжлээ хэрхэн сонгох сэдвүүдээр сургалт, аялал, хэлэлцүүлэг, мэтгэлцээн зэргийг 4 сарын хугацаанд зохион байгуулж дүгнэв. Хэрэгжилт 30%

			3	Хүүхэд, өсвөр үеийхний дунд эрүүл амьдралын дадал хэвшүүлэх, зохистой хооллолтыг эрхэмлэх, хорт зуршлаас татгалзах мэдлэг, чадварыг нэмэгдүүлэх талаар сургалт, сурталчилгааг өргөжүүлнэ.	2009-2012	Зуунмод сумын ЗДТГазар, Хүүхдийн элч, Эрүүл мэндийн газартай хамтран Хүмүүн цогцолбор сургууль, 4, 5-р сургууль, МСҮТөвийн ХӨУБ, хүүхдийн оролцооны 18 байгууллагын идэвхтэн сонгуультан 54 сурагчийг хамруулан ХЭК, ХЭХУуль, хүүхдийн оролцоо, архи тамхины хор уршиг, ДОХ, бэлгийн замын халдварт өвчин сэдвүүдээр сургалт явуулав. Аймгийн Цагдаагийн газрын Хүүхдийн алба, Хүүхдийн Төлөө Хэлтэс хамтран 9 сумын 3 гаруй Өсвөрийн сэргийлэгчдийг хамруулан сургалт-цугларалтыг зохион байгуулав. Цагдаагийн Ерөнхий Газар, Дэлхийн Зөн Олон Улсын Байгууллага хамтран Дархан хотын “Зулзага” зусланд зохион байгуулсан Төвийн бүсийн өсвөрийн сэргийлэгчдийн чуулга уулзалтад аймгийн Өсвөрийн сэргийлэгчдийн “Шонхор” бүлгийн 10 хүүхэд хүүхдийг Хүүхдийн байцаагчийн хамт оролцуулав.
--	--	--	---	---	-----------	---

Хэрэгжилт 30%

1.5. Хүн амын бодлого

93	1.5.2	Эцэг, эх нь хүүхдээ эрүүл өсгөн бойжуулж, боловсрол, хүмүүжлийн зөв төлөвшилтэй болгон хөгжүүлэхэд чиглэсэн гэр бүлийн таатай орчин бүрдүүлэхийг дэмжинэ.	2	“Гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих жил”-ийг зарлана.	2010	
----	-------	---	---	---	------	--

Хугацаа болоогүй

97	1.5.6	Ахмад настны эрүүл мэндийг сайжруулахад зориулан эмнэлэг, сувиллын газар, ахмадын ордон байгуулна.	3	Ахмадууд нийгмийн амьдралд идэвхтэй оролцох, тэдний чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх боломжийг бүрдүүлэх, чанартай насжилтыг дэмжих зорилгоор аймаг, дүүрэг бүрт орон нутгийн нөөц хөрөнгө, боллоцгоог ашиглан ахмадын ордон байгуулж ашиглалтад оруулна.	2010-2011	Зуунмод суманд Ахмадын өргөө, зарим сумдад Ахмадын танхим байгуулсан. Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг 2009 оноос эхлэн ахмадын Нөхөн сэргээх өдрийн эмчилгээнд Зуунмод сумын 6 багийн 120 ахмад настанг хамруулсан. 2009 оны жилийн эцсийн байдлаар бүх суманд Ахмадын өрөө, танхим болон эмнэлэгт Бие бялдар-чийрэгжүүлэлтийн тоног төхөөрөмжөөр ахмад настуудад үйлчилж байна. Бүх суманд Ахмадын Биеийн тамир спортын болон чийрэгжүүлэлтийн хамтлаг, клубүүдийн үйл ажиллагааг дэмжин ажиллуулдаг.
----	-------	--	---	---	-----------	--

Хэрэгжилт 30%

101	1.5.10	Хүүхдийн талаар бодлого боловсруулах, шийдвэр гаргах үйл явцад тэдний санаа бодол, хүүхдийн бодитой оролцоог дэмжинэ.	1	Хүүхэд, тэдний өөрийн удирдлагын байгууллага, хөдөлгөөн, хүүхдийн нэгдсэн зөвлөлийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэхийн зэрэгцээ хүүхдийн хэрэгцээ шаардлагыг харгалзан тэдний санал хүсэлтийг шийдвэртээ тусгаж ажиллах талаар нутгийн захиргааны байгууллагыг зөвлөмжөөр хангаж ажиллана.	2009-2012	<p>Аймгийн ХТХэлтсээс 14 сумын 850 хүүхдэд “Хүүхдийн оролцоо”-ы тухай ойлголт, оролцооны ач холбогдол, оролцооны хэлбэр, орчны талаар сургалт явуулж, ХӨУБ-ыг шинээр нэмэгдүүлж ажиллахад, үйл ажиллагааныхаа талаар анхаарах, тэднийг нийгэмшүүлэх, өөрийнхөө үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэхэд арга зүйн зөвлөмж өгч ажиллав. Аймгийн хэмжээнд ХӨУБ-ын нийт тоо139, ХӨУБ-д хамрагддаг хүүхдийн нийт тоог 5837 хүргэж ажилласан. Сумдад ажиллах үеэр “Нээлттэй хаалга”-ны өдөрлөг зохион байгуулж, “Надад хэлэх үг байна” нээлттэй самбар ажиллуулсан. Аймгийн хэмжээнд 27 сум Хүүхдийн Төлөө Зөвлөлийг сумын Засаг даргын захирамжаар шинэчлэн байгуулж, бүрэлдэхүүндээ тус бүр 1-2 хүүхдийн төлөөлөл оролцуулан, ажлын төлөвлөгөөндөө хүүхдүүдийн саналыг тусган ажиллав.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
ХОЁР. ҮЙЛДВЭРЖҮҮЛЭЛТИЙН БОДЛОГО ХЭРЭГЖҮҮЛСНЭЭР ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТ, ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЗОРИЛТ						
2.1. Макро эдийн засаг санхүүгийн бодлого						

105	2.1.1	ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлтийг жилд 12 хувиас доошгүй түвшинд хүргэн, эдийн засгийн хурдацтай хөгжлийн нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	1	Эдийн засгийн салбаруудын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх замаар өсөлтийг нэмэгдүүлнэ.	2009-2012	<p>Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, салбарын зохистой бүтцийг бий болгоход ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлтийг жилд 12 хувиас доошгүй түвшинд хүргэх зорилтыг Төв аймгийн хөгжлийн хөтөлбөрт дэвшүүлсэн. 2008 онд ДНБ-ий үйлдвэрлэл 140.6 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оноос 50,5 хувиар өсч, нэг хүнд 1631.1 мянган төгрөг болсон. 2009 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр ДНБ-ий үйлдвэрлэл 172.7 тэрбумд хүрч өмнөх оныхоос 22 хувиар өсөхөөр тооцогдож байна.</p> <p>2008 онд Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн 72.1 хувийг ХАА-н салбарын үйлдвэрлэл, 3.7 хувийг аж үйлдвэрлэлийн салбарын үйлдвэрлэл, 24.2%-ийг үйлчилгээний салбарын бүтээгдэхүүн эзэлж байна. Эдийн засгийн өсөлтийг сайжруулах зорилгоор “Дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого”-ыг баталж, ажлын байр нэмэгдүүлэх ЖДҮ-ийг дэмжих зорилгоор “Жижиг дунд үйлдвэрлэлийн дэмжих сан”, сумдад “Өрхийн үйлдвэрлэлийн дэмжих сан”-г тус тус байгуулан зээл олголтыг хийсэн. “Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сан”-гаас эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгээр 164 иргэд, аж ахуйн нэгжид 1093.8 сая төгрөгийн зээл олгосон ба “Өрхйн үйлдвэрлэлийн дэмжих сан”-чиглэлээр нийт 500 сая төгрөгийн эх үүсвэр сумдад хуваарилагдан зээл олголтын ажлууд хийгдээд байна. 2009 оны 11 сарын байдлаар аймгийн хэмжээнд үйл ажиллага явуулж буй банкуудын нийт олгосон зээлийн хэмжээ 21.4 тэрбум төгрөг ба өмнөх онтой харьцуулахад олгосон зээлийн хэмжээ 36.3%-иар өссөн байна. Үүнээс жижиг дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжих зорилгоор нийт 2223 иргэн ААН-д 4 тэрбум орчим төгрөгийн зээл олгоод байна.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 50%</p>
-----	-------	--	---	--	-----------	---

106	2.1.2	Эдийн засгийн өсөлтийг хангах, макро эдийн засгийн тэнцвэрт байдлыг бататгах, хөрөнгө санхүүгийн эх үүсвэрийг хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлд оновчтой хуваарилах замаар хүн амын бодит орлого, нийгмийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, бодит салбарын хөгжлийг тэтгэхэд чиглэсэн төсөв, мөнгөний бодлогыг	1	Үндэсний хөгжлийн цогц бодлоготой уялдуулан Төсвийн хүрээний дунд хугацааны мэдэгдэл, эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх жил бүрийн үндсэн чиглэлийн шалгуур үзүүлэлтийг боловсронгуй болгож, дунд болон урт хугацааны бодлогыг хэрэгжүүлэх санхүүгийн төлөвлөлт, зохицуулалтыг сайжруулна.	2009-2010	<p>Үндэсний хөгжлийн цогц бодлоготой уялдуулан Төв аймгийн хөгжлийн хөтөлбөр, Төвийн бүсийн хөгжлийн хөтөлбөрийг боловсруулан аймгийн ИТХ-аар батлуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Эдгээр бодлого, хөтөлбөртэй уялдуулан аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Төсвийн хүрээний дунд хугацааны мэдэгдэл, эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг боловсруулж мөрдөн ажиллаж байна. Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, аймгийн эдийн засаг нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг тухайн жилд хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлттэй байхаар боловсруулан улирал бүр хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийн ажиллаж ирсэн. Аймгийн эдийн засаг, нийгмийг 2010 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг бүс нутгийн болон аймгийн хөгжлийн бодлого, хөтөлбөр, аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй уялдуулан өмнөх жилүүдэд хүрсэн түвшин, 2010 онд хүрэх түвшин, шалгуур үзүүлэлттэйгээр төсвийн төлөвлөлттэй уялдуулан боловсруулж батлуулав.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
-----	-------	--	---	--	-----------	--

		хэрэгжүүлнэ.	2	Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулж, иргэдийн амьдралын түвшинг дээшлүүлэх үндэсний тооцооны шалгуур үзүүлэлт, тэдгээрийн хүрэх түвшин, хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээг оновчтой тодорхойлж, эдийн засгийн тогтвортой өсөлт, хөгжлийн тэнцвэрийг бататгах макро эдийн засгийн зохицуулалтын орчныг сайжруулна.	2009-2010	<p>Аймгийн хэмжээнд нийт хөдөлмөрийн чадвартай 57660 хүн амын 7527 буюу нийт хөдөлмөрийн чадвартай хүн амын 13.1 хувь нь хөдөлмөр эрхлээгүй болон хөдөлмөрийн зах зээлд бүртгэлтэй хүн ам эзэлж байна. Ажилгүйдлийг бууруулж, иргэдийн амьдралын түвшинг дээшлүүлэх жижиг дунд үйлдвэрлэл, өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор улсын хөрөнгө оруулалттай “Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сан”, сумдад “Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих сан”-гуудыг байгуулан шинээр ажлын байр бий болгох, үйл ажиллагаа өргөтгөхөд нь жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сангийн дэд комиссын шийдвэрээр нийт 27 сумын 164 иргэн, аж ахуйн нэгжид үйл ажиллагааны 21 чиглэлээр 1093.8 сая төгрөгийн зээл суманд олгосон. Мөн 27 суманд өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор нийт 540.0 сая төгрөгний эх үүсвэрийг хуваарилан зээл олголт тус тус хийгдээд байна.</p> <p>Эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөлд ажлын байрыг хадгалах талаар бодлого баримтлан ажилласан бөгөөд 2009 онд нийт 1900 иргэнийг байнгын ажлын байраар, 750 иргэнийг түр ажлын байраар хангав. Жижиг аж ахуй, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийг дэмжиж шинээр ажлын байр нэмэгдүүлэх хүрээнд албан бус хөдөлмөр эрхлэгч, ажилгүй нийт 164 иргэн, аж ахуйн нэгжид 157 сая төгрөгний “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан”-аас шинээр ажлын байр бий болгох төслийн зээлийг олгоод байна.</p> <p>Мөн ажлын байрыг олноор бий болгох үйлдвэрүүдийг дэмжин ажиллаж байна. Үүнд Жаргалант суманд 50-60 хүнийг ажлын байраар ханган “ХААН-ЕМБҮҮ” ХХК-ын сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн үйл ажиллагаа эхэлсэн.</p> <p>Сэргэлэн сумын нутагт шинээр 200 хүний ажлын байр бий болгох БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай Улаан цементийн үйлдвэр, мах махан бүтээглэхүүн боловсруулах үйлдвэрүүдийг байгуулах эхлэлийг тавиад байна.</p>
--	--	--------------	---	---	-----------	--

Хэрэгжилт 30%

			6	Улсын төсвийн болон Монгол Улсыг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн дэмжлэгийг бүсийн тулгуур төв, орон нутгийн хөгжлийн төв хотуудын зорилтот хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээтэй уялдуулан хуваарилж хэрэгжүүлнэ.	2009-2012	2009 онд аймгийн хэмжээнд нийт 9855,1 сая төгрөгийн ажил хийгдлээ. Улсын хөрөнгө оруулалтаар Эрүүл мэндийн салбарт халдвартын эмнэлгийн барилга-400.0, Жаргалант сумын хүн эмнэлгийн барилгын засвар-22.0, нэгдсэн эмнэлгийн гаражийн засвар-20.0, нэгдсэн эмнэлгийг цахилгааны 2 дахь эх үүсвэрээр хангах ажил-22.0, Зуунмод хотын урлаг спортын цогцолбор-1100, Боловсролын салбарт Эрдэнэ сумын МСС-ийн дотуур байр-472.7, Батсүмбэр сумын сургуулийн өргөтгөл-99.2, Батсүмбэр сумын 100 хүүхдийн цэцэрлэг-361.4, БСГ-ын контор-163.2, Заамар сумын соёлын төв-223.5, Баян сумын соёлын төв-75.0, Алтанбулаг сумын соёлын төв-77.4, Дэлхийн банкны төслөөр Баянжаргалан, Өндөрширээт сумын дотуур байрны засварын ажил хийгдэж ашиглалтанд орлоо. Монгол Улсыг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгөөр Эрдэнэсант сумын цэцэрлэгийн өргөтгөлийн ажил, Цээл сумын цэцэрлэгийн барилгын засвар, Аргалант сумын мах боловсруулах үйлдвэр шинээр баригдаж, аймгийн хэмжээнд 74 худаг шинээр гаргах, засварлах, шинэээр барих ажил хийгдлээ. Хэрэгжилт 30%
113	2.1.9	Эдийн засгийн бүтцийг сайжруулж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд аж үйлдвэр, үйлчилгээний салбарын эзлэх хувийн жинг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.	2	Дэд бүтэц хөгжсөн бүсийн тулгуур төв-хот, аймгийн төвүүдэд аж үйлдвэрийн парк байгуулах ажлыг хөрөнгө оруулалт, эдийн засгийн бодлогоор дэмжинэ.	2009-2012	Зуунмод сумын үйлдвэр технологийн холимог парк байгуулах эдийн засгийн тооцоо, мастер төлөвлөгөө хийхэд хамтран ажиллах ажлын хэсгийг аймгийн Засаг даргын 2009 оны 54 дүгээр захирамжаар байгуулан холбогдох судалгаа, тооцоогоор хангаж ажиллалаа. Төслийн баг Зуунмод сумын үйлдвэрлэл технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, мастер төлөвлөгөөг боловсруулан аймгийн ИТХТ-ийн хурлаар батлуулж холбогдох яаманд хүргүүлээд байна. ҮТП 3 үе шаттай хэрэгжих бөгөөд 1-р үе шат буюу 2009-2011 төслийн бэлтгэл хангагдана. 2-р үе шатанд 2012-2015 онд эхний үйлдвэрүүд баригдана. 3-р үе шатанд 2016-2021 онд үйлдвэрүүд эцэслэн дуусна. Энэ төслийн хүрээнд 6 чиглэлийн 15 үйдвэр баригдана. Үүнд: Мах болосруулах үйлдвэр, Хүнсний ногоо боловсруулах үйлдвэр,Талх, нарийн боовны үйлдвэр, 120,0 мянган ширхэг сүлжмэл эдлэл үйлдвэрлэх сүлжмэлийн үйлдвэр, Өндөр технологийн үйлдвэр, Барилгын материалын үйлдвэр, Аялал жуулчлалын төв, Мэдээлэл технологийн парк, Инкубатор парк, Ложистик агуулахын аж ахуй Одоогоор ҮТП-ийн хэсэгчилсэн төлөвлөлт хийгдэж байна.. Энэ урт хугацааны хөрөнгө мөнгө ихээр шаардсан ажил бөгөөд эхний ээлжинд Чехийн хөхөнгө оруулалттай мах боловсруулах үйлдвэр баригдаж ашиглалтын өмнөх захиргааг байгуулан, тоног төхөөрөмж Чехээс нийлүүлэгдэж ирээд байна. Сэргэлэн суманд жилд 1 сая тг цемент үйлдвэрлэх хүчин чадалтай Цементийн үйлдвэр баригдан барилгын ажлын явц 70%, 2010 онд ашиглалтанд орох бөгөөд 280 хүн ажлын байраар хангагдана. Хэрэгжилт 30%

114	2.1.10	Экспортын чиглэлтэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээ давамгайлсан, хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн хөгжлийн таатай орчин бүрдүүлэх, экспортын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд татварын болон урамшууллын бодлогоор дэмжлэг үзүүлнэ.	1	“Хувийн хэвшлийн хөгжлийн стратеги”-ийг батлуулан төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг сайжруулна.	2009-2010	Стратеги батлагдаж гараагүй Хугацаа болоогүй
131	2.1.27	Шударга өрсөлдөөнийг дэмжих чиглэлээр эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, өрсөлдөөний тухай ойлголт, соёлыг нийгмийн сэтгэл зүйд төлөвшүүлж, зах зээлийн өрсөлдөөний орчныг бүрдүүлнэ.	3	Шударга өрсөлдөөнийг дэмжих, хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	2009-2010	Шударга өрсөлдөөнийг дэмжих, хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах хөтөлбөр 2009 оны 12-р сард батлагдсан бөгөөд уг хөтөлбөрийг аймагт хэрэгжүүлэх ажлын байгуулагдаж, аймгийн Төлөвлөгөө гарган баталж хэрэгжилтийг зохион байгуулж байна. Хугацаа болоогүй
			4	Зах зээлийн өрсөлдөөний тухай ойлголт, соёлыг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа, үндэсний болон олон улсын хэмжээний хурал, семинар зохион байгуулна.	2009-2012	Засгийн газрын түвшинд зохион байгуулагдаагүй байна. 2005 оноос эхлэн манай аймагт “Нэг сум-нэг бүтээгдэхүүн” үзэсгэлэн худалдааг зохион байгуулж, шилдэг бүтээгдэхүүн шалгаруулах ажил тогтмолжоод байна. 2009 онд зохион байгуулсан үзэсгэлэн худалдаанд 350 гаруй иргэн, аж ахуйн нэгжийн 672 нэрийн бүтээгдэхүүн оролцсон дүнтэй байна. Аймгийн Худалдаа аж үйлдвэрийн танхимтай хамтран 2 жилд нэг удаа уламжлал болон зохион байгуулагддаг ТОП таван аж ахуйн нэгжүүдийг шалгаруулах ажлыг энэ онд зохион байгуулав. Аймгийн хэмжээний шиллдэг бизнес эрхлэгч, бизнесийг дэмжигч байгууллага, аж ахуйн нэгжийг шалгаруулж, үзэсгэлэн худалдаа зохион байгуулдаг “Интерперенер наадам”-ыг жил бүр зохион байгуулж хэвшээд байна. Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчдийн төлөө газартай хамтран Зуунмод хотод Өдөрлөг зохион байгуулж иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд хөтөлбөр сурталчлав. Хугацаа болоогүй

132	2.1.28	<p>Үндэсний бүтээгдэхүүн, ажил, үйлчилгээний чанар, өрсөлдөх чадвар, хэрэглээний аюулгүй байдлыг дээшлүүлэх, экологийн аюулгүй орчныг бүрдүүлэх, хэрэглэгчийг чанартай, аюулгүй бүтээгдэхүүнээр хангахад стандартчилал, хэмжил зүй, тохирлын үнэлгээгээр дэмжлэг үзүүлэх ажлыг эрс сайжруулна.</p>	4	<p>Бүсийн болон аймгийн төвд сорилт, хэмжил зүйн үйлчилгээг нэг цэгийн зарчимд шилжүүлнэ. Хэрэглээний зүйлс, барилга, хүрээлэн буй орчны чанар, аюулгүй байдлын сорилт, шинжилгээг орчин үеийн шаардлагын хэмжээнд хийдэг сорилтын лабораторийн үндэсний тогтолцоог бий болгоно.</p>	<p>2009-2010</p> <p>Аймгийн Стандартчилал хэмжилзүйн хэлтсийн сорилтын болон хэмжилзүйн лаборатори нь 2008 онд “сорилтын болон калибровкийн лаборатори чадавхид тавигдах ерөнхий шаардлага MNS ISO/IES 17025: 2007 стандартын шаардлагыг хангаж 2 жилийн хугацаагаар итгэмжлэгдэн үйл ажиллагаа явуулж байна.</p> <p>Аймгийн төвд нэгдсэн лабортори байгуулах асуудлыг аймгийн Засаг даргын 2009-2012 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгуулсан.</p> <p>2009 онд сорилтын лаборатори нь хүнсний аюулгүй байдлыг хагуулах, хэрэглэгчдийг чанартай бүтээгдэхүүнээр хангах зорилгоор давхардсан тоогоор 67 байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн 151 нэр төрлийн бүтээгдэхүүнд 843 үзүүлэлтээр химийн сорилт шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн. Шинжилгээний үзүүлэлтээр шаардлага хангахгүй гарсан 7 бүтээгдэхүүнийг холбогдох эрх бүхий байгууллагуудад мэдэгдэж холбогдох арга хэмжээ авахуулсан.</p> <p style="text-align: right;">Хэрэгжилт 30%</p>
-----	--------	--	---	--	--

